

Vlado Šav

Močno življenje

(odlomki)

Felipe

Felipe je bil človek – žival.

A to sem spoznal šele pozneje. Tistega popoldneva, ko sem ga vodil od avtobusne postaje sredi gozda k ogromni notranjski kmetiji, ki sem jo pred letom najel, je bil to samo tih in malce nervozen mladenič, ki je s potovalko v roki stopal za mano po stezi skozi praprotno in vresje, pod negibnimi oboki orjaških smrek.

Po kosilu, skromni mineštri s koščkom slanine (še od nje je dal polovico pred lačne mačje oči, ki so ga motrile s sosednjega stola – z živalmi je imel takoj poseben odnos, a od tem pozneje), se je njegova zapetost polagoma odtajila in razkrila. Do takrat je živel obdan z mnogimi ljudmi, po potujočih eksperimentalnih gledaliških skupinah, praviloma tudi zapleten v kak ljubezenski odnos. A to je bil drugačen čas. Pisala se je druga polovica sedemdesetih, mladi in sploh vsa družba so drhteli v nemirih in iskanjih, železniške postaje so bile polne fantov in deklet, sedečih na tleh poleg nahrbtnikov, čakajočih vlake v vse smeri, in ob cestah, zlasti tistih na Vzhod, so stale vrste pisano oblečenih ljudi, s pestjo denarja v žepih, namenjenih v nenavadne kraje in pogosto za nedoločen čas. Med njimi niso vsi iskali le eksotike, v duhovnost našemljenih gurujev in s travo zakajenih plaž. Tudi Felipe in jaz ne. Skupina, ki jo je pustil na Sardiniji, je bila znana po zahtevnosti, fant se je zmožl pol ure vzdržema v premetih in saltah metati čez pod.

Ljubil je napor in, tako se mi je dozdevalo, celo kanec mučenja samega sebe. V njegovi na videz nebrižni duševnosti so očitno bile tudi rane. Nikoli se jih sicer nisem dotaknil, on sam pa kvečjemu v prenešeni obliki. To je počel s čudno navado, ki te je pri tem sicer veselem in lepem fantu znala zgroziti. Ob vseenosti do trpljenja in poškodb lastnega telesa

je bil običajno poln napol zaceljenih brazgotin, ki so vedno po malem krvavele, ker si jih je, nezavedno, med pogovorom ali celo smehom, z nohti kar naprej odpiral. Zdravil sem ga tega samopoškodovanja, kolikor sem mogel, največkrat kar s pomenljivim pogledom na njegovo opravilo, ki ga je vedno pri priči končal, saj se je očitno šele takrat ovedel svojega početja.

Nekaterim ljudem namreč prav nič ne pomagaš z uvidevnim molkom in spregledovanjem napak. Felipe je že bil tak in za mojo neposrednost mi je bil hvaležen. Mislim, da je moralo biti nekaj navzkriž z očetom in da je tisto celil z mano, saj se je tudi njegovo razkopavanje krast po nekaj mesecih skupnega življenja precej uneslo. Če so bile moje dvignjene obrvi zdravilo njenih simptomov, potem je bilo najino lepo skupno življenje zdravljenje korenin njegove nevidne bolezni.

Bil je iz Caracasa, oče mu je bil Italijan, mati pa domačinka, ki je morala imeti v sebi tudi nekaj indijanske krvi: šarenica njegovih oči je bila tako temno rjava, da si v njej komaj razločil zenico. Res, bil je lep fant in dekleta so norela za njim. Mislim, da tudi nekateri moški, in po namigih o izredni pozornosti vodje skupine, ki jo je zapustil, sem sklepal, da bi to lahko bil tudi vzrok njegovega odhoda, pa tudi začetne tesnobe ob prihodu v hišo, kamor ga je povabil "samoten starejši moški". Jaz sem bil glede tega seveda "na drugi strani", obenem pa tudi dobro razumel njegovo stisko in bojazen. V življenju sem kmalu opazil, da si ljudje medsebojna vabila, ponudbe in darove najprej razlagamo na najpreprostejši, se pravi koristoljuben način, nekateri pa se nezaupljive drže ne znajo iznebiti še po letih dokazov, da nekaj daješ zgolj zaradi veselja do dajanja. To so težko poškodovani ljudje.

Njegova koža je bila vedno malce znojna ali vsaj vlažna, kot da mu obilje življenjskega soka pronica na površje. S pogledom pripet na moje ustnice me je lahko poslušal ure in ure, čeprav sam ni veliko govoril. Morda me sploh ni poskušal razumeti, ampak je le vpil moj glas, mojo vročično zagnanost, tekočo iz mene vanj v potoku besed. Ker jaz sem takrat toliko hotel, toliko sem načrtoval, videval toliko možnosti življenja in ustvarjanja med ljudmi, in med govorjenjem so se mi razkrivale vedno nove.

Prav kmalu sva med seboj in po hiši razstrla neskončne možnosti drugačnega življenja. Felipe je bil vrelec spontanosti, človek, ki mu je nenavadnost navada in so mu ritmi malih in velikih utripov ustvarjalnosti življenjska glasba. Povsem samoumevno sva ustvarila Hišo velike svobode. Nisva več kadila pip samo za hišo, lahko sem ga videl, kako jo vleče, brez trohe ekshibicionizma, sedeč pod kuhinjsko mizo, in njegove zazrtosti moji opravki po kuhinji niso prav nič motili, ne njegovo mirovanje

mene. Ali pa sem ga ob vrnitvi iz gozda videl sedeti na kamnitih tleh mračne veže ob kupu jesenskih jabolok, ki so jih otipavali prstki popoldanskih žarkov, prosejajoči skozi razdrapana vrata. Neke zimske noči sem se, zahotan v plašč in s kučmo na glavi, odpravljal po kajenu poslednje pipe spat v moj podstrešni cimer, ko sem iz hleva, predelanega v studio, zaslišal njegove glasove in divji ples. Kar v plašču sem vstopil in ga zagledal v preznojeni majici, prižeti ob telo. Takega, vsega zabubljenega v oblačila me je potegnilo v prostor in še sva se zavrtela in zatopotala čez pod ... Če bi naju kdo videl: kosmati medved in gladkokožni srnjak v skupnem plesu! In že so tudi z mene padala oblačila in enaka z enakim, moška v svetem Dionizovem ognju, sva pela pesem najinih teles, dokler naju sladka trudnost ni položila v dolgo, tiho ležanje na lesenem podu, medtem ko so okoli naju dogorevali poslednji končki sveč in se je skozi stene slišalo le brezčasno vejanje zimskega vetra v svetih smrekah ...

Bil je tako nedolžen, tako svež in tako ranljiv. Kot mnogi fantje, ki so si bili navzkriž ali v prešibkem stiku z očetom, v sebi ni razvil "moškega" dela duše, discipline in razsodnosti. Ko mi je tri leta pozneje ob odhodu podaril svojo spalno vrečo iz puha, je, čisto mimogrede, povedal tudi njeno zgodbo. V oni skupini na Sardiniji je bilo dekle, ki se je strastno zaljubilo vanj. Ker je ni hotel uslišati – točneje, zvezal se je z drugo – se je vrgla z visokega okna. Preživela je, a ostala priklenjena na voziček. Preden je odšel, mu je dala tisto čudoviti spalno vrečo: "Jaz je tako ne bom več potrebovala ..."

Pozneje, ko se je naša skupnost razširila na tri, štiri in nazadnje pet ljudi, je bil še zmeraj najbolj živalski od vseh, resnično srce hiše, rojevalec ustvarjalnosti pa tudi preproste dobre volje, ki je v kulturnih komunah, ob znani razdražljivosti tovrstne srenje, krvavo potrebna. Spominjam se, kako smo kakega večera po jedi turobno obsedeli za mizo, v polmraku kuhinje in z neskončnim jesenskim deževjem za šipami, ko je kateri naše družčine pomignil proti Felipu. In že smo ga opazovali, kako sam zase počne kaj povsem čez les, seveda ne da bi se tega zavedal: recimo, da strmi v mačko, ležečo na kožuhi in, kakor ona s tačkama, s prsti grebe v ovčjo kožo klopi in komaj slišno prede v sebi. Bruhnili smo v krohot in ga spet vrgli med nas, potem pa se, namesto med hladne odeje, zdrenjali v veliko izbo in nažgali bobne, da so šipe zvenčale vse do bledih ur zgodnjega jutra, ko smo vsi živi in topli popadali v naša borna ležišča. In se izhomotali ven šele okoli poldneva, da si naredimo močno kavo z *mantequillami*, na plošči štedilnika sprazenimi mlinci iz koruznega zdroba, sirčkov in čebule.

Kajti tudi Gabriel in Enrique sta bila iz Južne Amerike, Judinja Denise pa je bila vanjo zaljubljena. In v Gabriela. Pa ne le v njega ... A o tem pozneje.

Zdaj smo šele pri dveh samotnih fantih sredi notranjskih gozdov in sredi dobe, ki je ni več. Človek pride in gre, gozd ostane, pravijo Poljaki. Čeprav tudi gozdovi niso več povsem enaki. Mnogo let pozneje sem pri Logatcu spet zavil s stare ceste proti naši hiši v Petkovcu. Po travnikih in gozdnatih gričkih, ki so nas nekoč ločevali od vasi, so stali vikendi, pred našo hišo, zdaj lepo zlikano, pa se je vzpenjal ogromen plastičen konj z urnikom jahanja. Jutranji dekletci sta se pridrenjali izmed še vedno istih lesenih podbojev, noseč konjsko kožo, da jo izprašita, in začudeno gledali moža s sivo brado, čudno zročega v pročelje *njihove* hiše. Obrnil sem se in brez besed odšel. Le zakaj se človek vrača med stare spomine?

Judovsko dekle

Denise Braunschweig je bila čistokrvna švicarska Judinja. Njen oče je bil predsednik nacionalne židovske diaspore, kultiviran in vljuden gospod, ki je jedel le *kosher* hrano, vino pa pil katero koli, tudi moje istrsko. Denise je padla daleč od drevesa, zvezala se je z neobrezanim kolumbijskim poganom Gabrielom. Morda je očeta tolažilo le njegovo angelsko ime.

Gabriel je večkrat najavljal njen prihod v našo notranjsko komuno, pa je kar naprej prihajalo nekaj vmes. Pustiti razkošni dom za bajtačo, zakopano v sneg, z eno samo brlečo žarnico, pač res ni šala. Končno sem jo srečal na pol pota do nas, v Milanu, kjer je Teatr Laboratorio praznoval svojo dvajsetletnico za pahljačo vseh mogočih prireditev in konferenc. Nas je kajpak zanimala le tridnevna delavnica, ki jo je vodila smetana te tedaj že svetovno znane skupine, sicer pa moji stari znanci s šolanja na njihovem inštitutu pred šestimi leti in z niza delavnic, ki sem se jih pozneje udeležil na Poljskem. Podobno je bilo z Gabrielom – konec koncev sva se spoznala ravno na divje svetih dogajanjih v onih šlezjskih gozdovih – zato sva potovala v Milano praznično vzburljena, on seveda še dodatno zaradi srečanja z drago, ki je ni videl že pol leta. Seveda sem bil radoveden tudi jaz, kdo je deklina, ki si želi v naše gozdove. Na eros pa mi ob misli na srečanje z njo ni hodilo, saj je Gabriel v tistih letih postal kot moj brat. Sicer pa sem se že nekaj let zapisoval vzdržnosti – “tiste reči” so dokončno za mano, zmed in razočaranj, zapuščenih otrok, žena – in bolečih lastnih zapuščenosti – je bilo že dovolj in pika. Imel pa sem šele štiriintrideset let, kar je precej otežujoča okoliščina za posvečevanja duhovnosti. Eh, Vlado, Vlado, kmalu se boš spoznal ...

Prvo srečanje je bilo razočaranje. V bifeju je v plašču sedelo krupulentno dekle z očali, v brezobličnem sivem ponču in s košaro kodrov na glavi.

Z nemškim naglasom je klanfalo trde francoske stavke in me prodorno opazovalo izza debelih leč. "Judovska učiteljica", sem mrmral v sebi in pozabljal, da mi je prav tako učiteljsko ob prvem srečanju delovala Hanja, ki me je potem skoraj do smrti razsula ... Pustil sem ju sama in se sprehodil do *locand* na Porta Ticinese na čudovite lazanje.

Zvečer smo se dobili na delavnici v Centro di Ricerca Teatrale. Bežno sem jo ošinil. Bila je v okusni enodelni obleki s hlačami in nosila je leče. Zdaj sem bolje videl njeno čvrsto postavo in ponosni beli vrat in obšlo me je spoznanje, ki se me je potlej držalo vseskozi: glej, taka je bila Judit, čvrsta, lepa in pametna lepotica, ki se ti lahko povsem preda, lahko pa ti, kot Holofernu, tudi brez omahovanja odseče glavo. Delavnica se je začela, človeški mlin se je zavrtel in kot po navadi se je dogajalo kar koli in vse mogoče. Debeli, stari, bradati teoretik Flaszen je lahen kot balonček in bos kot otroček več letal po zraku kot drobnel po tleh, dobri Antek, visok in s prsnim košem kot omara, je gorečih lic in viharnega plesa podžigal lene Italijančke, kot da bi ne vedel, da mu napredujoči rak podarja le še leto življenja. Ko so ljudje na smrt utrujeni popadali po tleh, sta se od vrat že plazili sveti živali cele kompanije, Cieslak in Mirecka, da spet obudita mrtve. A o dogajanju dovolj, saj je naša pozornost drugje. Nekje proti koncu delavnice, ko smo se v naključnih dvojicah spoznali že malone vsi, je nanese, da sva se srečala tudi z Denise. Kakšna moč, kakšna radost, kakšna lepota rdečice na belih licih in znoja na močnem vratu! Ves čas tistega gibanja drug ob drugem se sploh nisva dotaknila. Potem se je dvorana, in z njo midva umirila, in obklečala sva na parketu drug pred drugim. In takrat sem doživel tisto, kar sem pozneje napisal v *Gorečem telesu*, ciklu erotičnih pesniških drobcev:

Gledala sva se z voljnimi telesi.
Od usten ji je polzel gosti med
danosti.

Čeprav se je nisem niti dotaknil, sem takrat vedel, da sem jo "spoznal", v pomenu, kot ga ima za njeno pleme ta svetopisemski izraz: da si se z žensko združil.

Do resničnega spoznanja je prišlo mnogo pozneje. V našo hišo je vstopila kot dekle veliko dobre volje in zdržljivosti in, kar je bilo za našo južnjaško kulturno srenjo nemara najpomembnejše, z veliko pameti. Kako dobro je vedela, kje in kako je najbolje narediti kako delavnico in zanjo dobiti čim več denarja, ki smo ga krvavo potrebovali, in se obenem prilagoditi siromašnim študentom. Pod njenim samoumevnim direktorovanjem se je naše

delo spremenilo v široko in gladko tekočo reko. Občudovali smo jo. Tudi zato, ker je znala svoj prodorni judovski um tudi izklopiti in se kot lepa ženska žival predati sinkopam bobnov ali v svetih tišinah med ekstatičnimi plesi z globokim glasom v jidišu odpeti temno žalost njenega rodu ...

Veliki odnosni zasuk, ki mi je zaznamoval naslednje leto, se je zgodil na silvestrovo. Denise je bila že več mesecev z nami. Seveda nam, alternativcem, še na misel ni prihajalo, da bi silvestrovali doma, saj smo že tako ali tako rumpali sleherno noč. Odpravili smo se torej čez zasnežene notranjske hribe in dole k prijateljskemu paru v Žibrše, ki je ob takih prilikah odprl vrata najete kmetije vsej čudobožni srenji daleč naokrog. Kakšna lepa norišnica! Vse neki odvrteni tipi in tipice, metani od problemov, zadeti od pijače in vsega drugega, s filozofskim paraplegikom, ki so ga privlekli gor na sankah ... Prav zares: "Poklical bom slepe in hrome ..." in tudi prav svetopisemsko lušno smo se imeli, v oni razsvetljeni in vriskajoči hiši nad črnimi brezni zimske noči s plapolajočimi zvezdami zgoraj ... Gabriel se je v mesecih čakanja na Denise spoprijateljil z gospodinjo, brhko sociologinjo. Ne da bi telesno varala njuna partnerja, sta se vseskozi nekaj hecala iskrečih se oči, nagajivo premetavala po ustih svojo angleščino – Gabriel jo je razvlačeval po kolumbijsko široko, ona drobno nasekavala po štajersko – in z žarom njunega prikritega ognja razvnela življenjsko slast v drugih.

Gabriel je potegnil iz žepa novoletno darilo za vso družbo: pest rumeno rjave, kot rajske rožice dišeče kolumbijske trave. Stara mati mu jo je poslala zavito v časopis. Nisem kak poseben zanesenjak, ne strokovnjak za travnate zadeve, a tista tam je bila res neponovljiva: dišeča za nos, lahka za duha in ogenj za telo. Denise si je vzela ščepec in mi pomignila, naj ga greva pokadit v kamro. Kaj jaz vem, morda si je želela nekaj počitka od demonskega hrupa barbarskih Slovanov, nemara pa je tudi, bistra kot je bila, uganila podtalno zvezo med Gabrielom in Mojco in jo je ščemela lahna prizadetost. Je to botrovalo tudi tistemu, kar je sledilo? Bogve. Kdo do kraja pozna ženska srca?

Sedla sva torej drug ob drugem na preprogo pod steno, prižgala in si začela podajati tisto čarobno dišečo smotko. Vame je začel liti ogenj in prsti so mi zadrhteli v vročici. Ne vem, kdo je začel prvi, a nenadoma sva si začela s prsti polzeti po obrazih in se trepetavo dotikati z ustnicami. Njene sprva metuljasto mehke ustne so postajale vse sočnejše. Najino zatikajoče se dihanje je govorilo, da sva oba v istem stanju, odprti človeški krošnji v rdečem vetru erosa. Takrat so se vrata odprla in v naju sta šinila jarka luč in hrup velike sobane, prerezana z visoko Gabrielovo postavo. Potem so se vrata spet zaprla.

Obsedela sva negibno objeta. Pogledal sem jo v šibki modrini okna. Dvignila je črne obrvi in skomignila z rameni. In me nežno poljubila. Zvila se mi je v klobčič na prsi, jaz pa sem ji božal ramo in se, nenadoma streznjen, ovedel zmešnjave, ki sva jo zavrtela. Gabriel je vendar moj najboljši prijatelj in Denise je njegovo dekle. Kaj zdaj, kaj bo zdaj? Kaj bo z nami, s skupino? Denise je vstala, še vedno enako blaženo spokojna kot prej, me prijela za roko, dvignila s tal in odpeljala v veliko sobo, poiskala Gabriela, brez besed prijela za roko še njega in naju oba odvedla iz hiše, se čvrsto prijeta za roke zapodila po snežnem bregu in vse tri zapletla v kroglo rok, nog, trebuhov in obrazov, valečo se v zvezdnato noč. Omamljene in pregrete od vsega doživetega nas seveda sploh ni zeblo, kepali smo se, ribali in metali drug na drugega kakor otroci – in kot dva otroka sva potem tudi obležala na burno valujočih prsih. Čez čas smo vstali, se odprašili in objeti odšli nazaj v hišo. Ostanek noči smo preplesali in prebohnali, kakor da se ni zgodilo prav nič nenavadnega.

Z Gabrielom sva potem v posebni kamri naše kmetije zbila skupaj širok pograd, kjer smo spali vsi trije, z Denise na sredi. Nobene skupinske erotike ni bilo, kot bi nemara kdo pričakoval. Noč smo prespali objeti, stisnjeni lepo na toplem, čez dan pa smo že tako živeli vsak po svoje in vsakdo z vsemi. Če sta onadva kdaj med dnevom kam izginila, ali tudi za nekaj dni, je to bila njuna stvar. Meni je bilo kakopak lažje kot njemu, ki me je moral sprejeti mednju. Pa tudi je takrat še nisem “dokončno spoznal” in kot do nedavnemu večletnemu asketu mi je bilo tisto malo intimne čisto dovolj. Bolj kot vse skupaj so morali Gabriela skeleti pogledi drugih dveh fantov iz njegovih dežel, kjer take skupnosti pač drugače razumejo manj alternativno. Čeprav sta se, na zavestni ravni, trudila vso zadevo sprejeti kot samoumevno. Mar si nismo že od vsega začetka, četudi brez besed, prisegli svobodo in odkritost? A rod in kultura so globoko tekoče reke ...

Denise sem dokončno “spoznal” šele spomladi, v travi, visoko na samotnem pobočju, pod mlado smreko. Kmalu zatem se je vrnila v Švico, da si zasluži nekaj denarja in, tako se mi je zdelo, razmisli, kako z nama naprej. Ali bolje: s *kom* naprej. Med Gabrielom in menoj ves ta čas ni bilo napetosti, najbrž tudi zato, ker se je že od nekdaj trudil kazati, da je samostojen človek, ki dela najprej in predvsem tisto, kar si želi – in to naj bi bilo ustvarjanje in življenje v naši komuni – Denise pa da naj se odloča po svoje. Izmenjala sva si nekaj pisem in nekajkrat sem poslušal po telefonu njen nenavadno neodločen glas. Začelo me je obhajati žalobno občutje, v katerega se je kot zlovešč udarec s sekuro zasekal prizor, ki sem ga tiste jeseni videl s hriba nasproti pobočja, kjer sva se pomladi ljubila: smrečica, pod katero sva ležala, se je posušila ...

Jesen je minila, Denise pa se ni znala odločiti, niti se ni zmogla vrniti. Odšla je k svojim v Izrael.

Renate

Kdo ve, zakaj sem se tega pozno jesenskega večera spet začel spominjati ljudi, slik iz moje preteklosti? Staranje?

Najprej se pojavi Nemka Renate, v trenutku, ko me je, kmalu po prihodu sem dol v Istro, vprašala (dobro se spomnim, da je zraven z vejo utrjevala ogrado za ovce), kaj je Jezus mislil s tistim: "Kdor ima veliko, se mu bo še dodalo, kdor ima malo, pa se mu bo vzelo še tisto, kar ima." Dandanes mladi najbrž nimajo več skrbi s takimi zadevami, ampak takrat se je pisalo leto tisoč devetsto dvainosemdeset, bil je junij in sonce že visoko in midva sva delala ogrado na travniku čez Dragonjo, za devet jagnjet in ovco Klaro, ki nama jih je Marjan v starem amiju pripeljal iz Senožeč.

So bila res tako nenavadna in lepa samo dekleta s konca prejšnjega tisočletja? Leto prej sem jo spoznal na delavnici v vasi pri Münchnu. Lahno je težila k okroglosti, a taki prikupni, osemnajstletni. Črne lase je imela postrizene na krtačko, z dolgo, tanko kitko zadaj, pač v tedanjem stilu berlinskih pankerjev.

Pod zvonkim smehom in inteligentnim govorjenjem, prve tedne zatikajočim se zaradi preveč pokajene trave, je tičalo bridko otroštvo. Mati ji je umrla za rakom kmalu za tem, ko je bila stara deset let, in potlej je kot prisilna mama skrbela za nerodnega očeta in lenega brata. Pri šestnajstih ji je bilo te vsiljene vloge dovolj in mrknila je v Berlin med skvotarje. In tako sem jo srečal, ko se mi je ponudila, da mi leto dni pomaga pri urejanju bivališča ob Dragonji, kamor sem se tistega leta preselil iz one notranjske bajtače, potem ko nam niso hoteli podaljšati najemnine.

Kakšno bivališče neki! Spočetka smo vsi trije spali v šotoru. Sprva je bila z nama namreč tudi njena prijateljica, ki sem ji pozabil ime, najbrž zato, ker mi je čez nekaj mesecev povedala, da je zaljubljena vame, jaz pa nisem bil vanjo, in take situacije in ljudi pač človek skuša pozabiti. V resnici mi je rasla k srcu Renate, a ji tega nisem nikoli povedal.

Torej – spočetka smo spali v šotoru, ker je bodoča hiša takrat še tičala sredi divjine kakor Trnjulčin grad, do strehe zaraščena z ogromnim robidovjem. Spodsekovali smo ga s sekačem na dolgem ročaju in z železnimi grabljami valili v velikanske krogle, medtem ko se nam je okoli nog smukala moja divja mačka Anakaonda, spomin na prejšnje življenje v oni komuni v Petkovcu, in prežala in švigala na kačice,

martinčke in podgane, ki so se zaman poskušali skriti pred našim prodiranjem v štiridesetletno nedotaknjenost mahovnatih zidov in vlažne, dišeče zemlje nad zasutimi škrlami, od koder so med polomljene grede poganjali mladi kleni in trepetlike. Na koncu smo one bale robidovja vse obenem zažgali, da je belo zidovje zažarelo v črno istrsko noč, medtem ko smo mi divjali naokrog, plesali in rjovelj obsedeni od razbeljene življenjske sle.

Potem ko sva ostala sama, tistega poletja, ko mi je zastavila ono čudno vprašanje o Jezusovem gledanju na rast duhovnega imetja, sem bil že kar zatrapan vanjo. Ona pa vame ne, očitno me je imela bolj za očeta, kar bi ji po letih lahko tudi res bil. A živela sva sama in bila je tako privlačna. In tako nenavadna in močna, po duši in telesu. Že januarja smo za silo popravili hišo, pa še kuhinjo v sosednji ruševini, tako da sva živela kakor v *malem domu in se počutila kot gospodar in gospodarica*. Ob tem pa, docela naravno, seveda prilazejo na dan, ali recimo raje "v noč", še tej situaciji ustrezne želje ...

V zraku je torej vseskozi lebdela neizživeta dražljivost. Recimo ko sem šel iz sobe, v kateri sva spala, prek dvoriščne trate v kuhinjo in sem na srebrnem prtu januarske slane zagledal njene bose stopinje, ki so govorile o teku k napol zaledeneli rečici in nazaj. Mlada Nemka se je namreč sleherni jutro naga metala v bridko vodo in mokra hitela nazaj v kuhinjo, da si ob peči obriše belo, jedro telo in črne lase, od katerih je kapljalo. To je vedno naredila toliko pred mojim vstajanjem, da sem v kuhinji od vsega skupaj videl le mokro brisačo in lase pa leseni pod, potiskan z mokrimi stopinjami. In že je smeje se grulila vame z grlenim glasom in širila srnje rjave oči: "What would you like for breakfast this morning?", medtem ko sem se jaz moral gristi v ustnice, da nisem vzkliknil: "You!" – E, ja, lepo in obenem težko je bilo živeti ob njej ...

Vseskozi le ob njej. V vročih poletnih nočeh sva spala napol gola. Pogosto sem nespečen gledal njeno telo poleg sebe, božano z mesečino. Mirno dvigovanje prsi in valujoče okrogline udov so ga delale podobnega dihajočemu belemu otoku sredi črnega morja noči. Ležala je tako, z rjuho skoraj povsem razkrita, le ped od mene, in od pridržane strasti so se mi vozljali dihi v grlu. Sam ne vem, kako sem sploh mogel zaspati ... Kako leto po njenem odhodu sem se z gručo južnih gastarbajtarjev vozil po njihovi otožni poti v Nemčijo. Tam okoli polnoči, ko je vlak drdral že globoko v tujini in so zakrožili poslednji požirki slivovke, smo si začeli pripovedovati zgodbe "o ženama". Nazadnje sem se oglasil še jaz in jim povedal o mojem spanju ob napol golem dekletu, noč za nočjo, ne da bi se ga dotaknil. Ko sem končal, je nastala osupla tišina. Nato je eden

možakarjev počasi vstal, si snel kapo z glave – in si jo zalučal pod noge, divje topotnil po njej in zavpil: “Ne bih ja mogao tako ležati kao ti nikako!”, in dosel zvrhano košaro ustreznih kletvic. Družčina je v soglasje živahno odkimala in odklela, potem pa me nekaj trenutkov molče prebadala z očmi, v katerih je jasno pisalo: “Aj, jadni moj Janezu ...!”

Res, ubogi jaz ... Enkrat me je posebno močno stisnilo. Felipe, član naše bivše komune, se je zopet priklatil v Evropo in me je seveda želel srečati in videti novo bivališče. Renate ga je šla čakati v Koper. Zgrešila sta se, a Felipe je s tistimi nekaj podatki in s svojo živalsko intuicijo kar sam našel pot v dolino. Po drugi strani pa je pod večer tudi Renate uganila, da je najbrž že doli in je privihrala v hišo, kljub plohi, ki jo je ujela, razoglava in s krilom, prilepljenim ob cvetoče telo. Lasje so ji takrat že zrasli in z mokrih kodrov ji je kapljalo, ko sta se srečala z očmi. V tistem trenutku sem začutil snop nevidnih isker, ki je stekel med njima. Hip nato je bila hiša seveda polna besed in smeha, daril in objemov, kmalu zatem pa sem videl Felipa, kako si ob reki v poslednji svetlobi brije strnišče na licih in kako iz sobe prihaja Renate s tisto lepo izvezeno indijsko obleko, ki ji je stiskala male, čvrste prsi in se širila okoli bujnih bokov in ki jo je nosila le ob izrednih priložnostih. In tisto noč prvič, odkar je prišla v dolino, ni spala ob meni ... Da ni bil tisti fant dobri Felipe, moj brat, ki bi mu dal vse, ne vem, kako bi se končalo. Tako pa smo se zjutraj zbrali k slovesnemu zajtrku, onadva sta sedela drug ob drugem, jaz obema nasproti in ob pogledu na dva para toplih oči sem se lahko le nasmehnil – pa tudi zato, ker sem se nenadoma ovedel, da sem se znašel v nekdanji Gabrielovi vlogi ... Kako okrogel je ta svet! No, Felipe je popoldan odšel in vse je steklo naprej po starem ... Renate ni bila romantična deklica, ki bi vzdihovala za preteklostjo, prej radoživa žrebička, do črne grive potopljena v bujni travnik življenja.

Sicer pa, če razmislim, sva imela tudi midva kar nekaj čutnega med sabo. Velikokrat sva bobnala gori v sobi, pela z usti ob ustih in potem plesala ob samem ritmu nog, včasih tesno prižeta. A to je drugačna bližina, to je bližina teles v prekipevanju življenjske sile, kakor tisti moji plesi s Felipom, ne pa zasebna bližina, intimen stik. Resnična intimnost se nama je zgodila le enkrat, nekaj pred njenim odhodom, ko mi je pokazala kraj, kamor je do takrat hodila sama, zapuščen oljčni gaj na slemenu pod Žrnjovcem. Bilo je pozno poletje in drevesca miru so se zibala v popoldanski sapi, mastnikastih listkov in redkih zelenih plodov med njimi. Res je bilo spokojno tam gori, z odprtimi grapami naokrog in opoldanskim vetrom, ki nama je hladil telesa po strmi poti navkreber. Ko sva obsedela v travi, tesno drug ob drugem, s prstki senc in žarkov na

obrazih in s priprtimi očmi zroča v modrikaste širjave, drhteče v vročini, se mi je levica samogibno ovila okoli njenih ramen, ji zdrsula na čvrste, okrogle prsi, jih pobožala in se mi spet vrnila na koleno. Ni se zganila, niti ni nič rekla. Sedela sva tako še nekaj časa v globokem molku, potem pa vstala in se začela vračati. Ko je stopala pred mano, jedra, v modrih kavbojkah, v beli majici brez rokavov in včasih pogladila vejo ali utrgala list, sem začutil, da mi tiste tatvine dotika ni zamerila, da je najbrž že dolgo zaznavala moja čustva in da mi je pred odhodom pač podarila nekaj malega, od sebe, živ spominček, ki ga daš nekemu, ki ga ne boš nikoli več srečal. In res, potem je prišla, čez leto, le še njena fotografija, okroglo, nasmejano dekle v rumenem krilu, naslednjega leta pa novica, da se je z nekim Judom odpravila v Združene države, in potem le še meglen glas od bog ve koga, da ima tam z njim otroka ...

A tistega junijskega dopoldneva, ko sva delala ogrado za naš blejajoči trop, vsega tega še nisva vedela. Takrat sva bila sredi doline le zrel moški in jedra pubertetnica, obadva z vsem svetom za sabo in povsem novim življenjem spredaj, zavzeta le s prevažnim poslom, kako zagradiš oni travnik, da nama bodo ovčke lepo rasle, nama pa brezskrbno tekli dnevi. In potem se je, povsem odtrgano od najinega opravila, zaslišalo tisto njeno vprašanje, ki mi je danes vzbudilo spomin nanjo in ki ima morda v sebi še kaj drugega, saj se mi kar naprej mota po glavi. "Kdor ima veliko, se mu bo še dodalo, kdor ima malo, pa se mu bo vzelo še tisto, kar ima ..." Le kaj je mislil Jezus s to na prvi posluš krivično zvenečo trditvijo, ki ji ne da miru? Gledam jo, kako išče pravo mesto za vejo in čaka odgovor, s tisto ganljivo, zavezujočo zaupljivostjo mladostnika, ko se v zagati obrne na odraslega. In se mi utrne in spregovorim: "Hotel je reči, da je z duhovnim bogastvom podobno kot s snovnim, kjer so reveži vsak dan revnejši in bogati vse bogatejši. Ko si mlad, imaš nekaj radosti, vere in upanja, razboritosti in poguma, pest vizij in norih iluzij. A leta tečejo, početi moraš to in ono, v to in ono se vpneš in pozabljaš bistveno, prvotno radost, doživetja in cilje, polagoma ti kri vodeni, vse bolj se zatikaš v nujnosti in skrbi, krniš. Kot je upognilo tvoje starše. Na koncu se ti živi sok mladostnega duha zasuši, kot prežvečena in izpljunjena guma se zalepi na neustavljivo kolo vsakdanjosti. Tisti pa, ki so bili polni duha že od malega, z zorenjem iščejo in kopljejo dalje, berejo in poslušajo in poskušajo, doživljajo in pijejo vedno novega duha, saj je žeja po tej živi vodi brezkončna. Razumeš zdaj, zakaj bo nekaterim vzeto še ono malo, kar so dobili ob rojstvu in uživali v otroštvu, drugim pa bo k prvotnemu izobilju življenjske moči in občutljivosti dodano še več?" Vidim, da razume in da se ji je razkadila senca skrbi, da bi dobri Jezus

lahko pridigal kaj krivičnega. Tako pač to je, z življenjem. In potem se ji mlade prsi spet napnejo, čvrsti roki upogneta novo muževno vejo in jo zarineta med preostale. Nato se srnje oči spet razširijo vame in izza belih zobkov ji z nepopisno, optimistično zvonkostjo priskaklja tisti njen grleni glas: "Shall I do some cooking now?"

Da, tiste čase sva bila srečna. In od srca ji želim, da bi ji bogastvo, ki ga je prinesla s sabo in pomnožila v najini Istri, raslo tudi v neznanem kraju daljne dežele.